

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

УДК 372.881.1

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ШКОЛАХ ФРАНЦІЇ

Максименко А.П

maksimap@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-6892-4766>

Київський національний лінгвістичний університет

Дата надходження 28.05.2020. Рекомендовано до друку 24.06.2020.

Анотація. У статті охарактеризовано організацію освітнього процесу з вивчення іноземних мов у французьких закладах дошкільної, початкової, середньої та вищої освіти. Іншомовна підготовка, практичні та теоретичні заняття з вивчення іноземної мови мають системний характер, реалізуються на всіх шаблях освіти – від материнських шкіл до закладів вищої освіти – університетів і великих шкіл. Державна освітня політика, спрямована на покращення володіння французами іноземними мовами, що продиктовано глобалізаційними й інтеграційними процесами, стає важливим критерієм рівня освіченості нації на сучасному етапі її розвитку. Ефективність діяльності та популярність французьких освітніх закладів значною мірою залежать від якості мовної підготовки, що в них надається. У статті також розкрито основні програмні цілі, завдання й сучасні вимоги, що висуваються до навчання іноземних мов, їх викладання у різних закладах системи освіти Франції.

Ключові слова: іноземна мова, іншомовна підготовка, мовленнєва діяльність, компетентність, писемне мовлення, усне мовлення, ліценціат, мастёр.

Максименко А. П. Киевский национальный лингвистический университет

Изучение иностранных языков в школах Франции

Аннотация. В статье рассматривается организация учебного процесса изучения иностранных языков во французских дошкольных, начальных, средних и высших учебных заведениях. Иноязычная подготовка, практические и теоритические занятия по изучению иностранного языка носят системный характер, осуществляются на всех ступенях образования – от материнских школ до заведений высшего образования – университетов и высших школ. Государственная образовательная политика, сориентированная на улучшение владения французами иностранными языками, что обусловлено глобализационными и интеграционными процессами, становится важнейшим критерием уровня образованности нации на современном этапе ее развития. Эффективность деятельности и популярность учебных заведений в значительной степени зависят от качества языковой подготовки, которую они предлагают. В статье также раскрыты основные цели, задания и современные требования, которые предъявляются к обучению иностранным языкам, их преподаванию в разных учебных заведениях системы образования Франции.

Ключевые слова: иностранный язык, иноязычная подготовка, речевая деятельность, компетентность, письменная речь, устная речь, лиценциат, мастёр.

Maksymenko A. Kyiv National Linguistic University

Learning Foreign Languages in Schools of France

Abstract. Introduction. The issues of foreign languages training in educational institutions have become relevant in the context of permanent improvement of the Ukrainian educational system and the international mobility increase. The necessary progressive steps are being taken at the state level; nevertheless, they do not always have a proper basis for practical implementation as in highly developed European countries. **Purpose.** To study and analyse the experience of organizing and providing foreign languages training in educational institutions of different levels in France in order to use their positive practices in Ukrainian educational establishments. **Methods.** Reviewing the relevant studies on the problem as well as the methods of comparison and analysis of information were applied. **Results.** The results of the analysis make it possible to conclude that in recent decades, the French government has paid a considerable attention to learning foreign languages in educational

institutions at all levels, since the renewal and improvement of foreign language training reforms have been introduced. New strategies and educational programs for maternal, primary and secondary schools have been developed. Furthermore, foreign language teaching has a systemic character with the observance of the continuity principle. Foreign languages teaching and learning, and students' competencies assessment are carried out in accordance with the requirements of the Common European Framework of Reference for Languages: study, teaching, assessment (CECRL – Cadre européen commun de référence pour les langues). Compulsory study of two foreign languages in colleges and lycées is a program requirement for all students; English dominates among the foreign languages chosen for study in French educational institutions. Teachers and lecturers of primary and secondary education are required to have a master's degree in a foreign language, as well as successfully pass the competition for the right to teach in secondary education – CAPES (le certificat d'aptitude au professorat de l'enseignement du second degré). **Conclusion.** The analysis presented in the article allows us to state that early foreign language learning provision, compulsory teaching of two foreign languages in secondary school, as well as the content of foreign language training in higher education institutions, which are quite successfully implemented in the French education system, can be useful for the organization and implementation of foreign language training in educational institutions of Ukraine.

Key words: foreign language, foreign language training, speech activity, competence, writing, oral speech, licentiate, master.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства особливої актуальності набувають питання, пов'язані зі знанням громадянами країни іноземних мов, їх вивченням і викладанням у закладах освіти різного рівня. В умовах реформування й удосконалення функціонування системи освіти України, розширення та поглиблення економічної інтеграції із зарубіжними країнами, зростання міжнародної мобільності учасників освітнього процесу – науково-педагогічних, педагогічних, адміністративних працівників, студентів та учнів – набувають ваги питання іншомовної підготовки в школах і закладах вищої освіти. З одного боку, державними органами висуваються високі вимоги до рівня володіння школярами і студентами іноземною мовою, а іншого боку, існують проблеми кадрового забезпечення самої системи освіти висококваліфікованими фахівцями – вчителями та викладачами іноземних мов. Так, вимоги до здобуття ступеня вищої освіти магістр зростають: стає обов'язковим складання єдиного вступного випробування з іноземної мови, проте залишаються не вирішеними питання якості іншомовної підготовки школярів на рівні закладів середньої освіти, так само як і студентів у закладах вищої освіти, що, в свою чергу, тісно пов'язані з престижністю вчительської професії й іншими організаційними, фінансовими та мотиваційними чинниками. Тобто по суті на рівні держави започатковуються необхідні прогресивні кроки, однак вони не завжди мають належне підґрунтя для практичної реалізації, як це відбувається в галузі освіти високорозвинених європейських країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню іноземних мов, зокрема методики навчання іноземних мов, завжди приділялась значна увага українських учених, як теоретиків, так і практиків. Проте світ стрімко глобалізується, а іншомовна підготовка, особливо її якість, у відповідній прогресії об'єктивно актуалізуються. Значна кількість компаративістичних досліджень в галузі педагогіки, зроблених вітчизняними науковцями, присвячена вивченню різних аспектів і складників освіти у Франції. Зокрема в працях Лащиніної В. П. (2009), Смужаниці Д. І. (2013), Хміль О. (2019), Юхименко Н. Ф. (2012) досліджуються система вищої освіти, професійна підготовка педагогічних кадрів для французької школи тощо, у наукових розвідках Папіжук О. В. (2011) розкрито функціонування середньої ланки французької освіти, етапи її реформування й оновлення змісту. У праці Сисоевої С. О. та Кристопчук Т. Є. (2012) представлено формальну, неформальну, інформальну освіту країн Європейського Союзу; охарактеризовано структури обов'язкової освіти європейських країн; виявлено тенденції розвитку європейської вищої освіти, розкрито зміст й особливості освіти європейських країн. Проблеми сучасного навчання іноземної мови, характеристики іншомовної та багатомовної

підготовки, актуальні питання змісту іншомовної освіти в європейських країнах вивчають, аналізують й узагальнюють у своїх наукових роботах Мисечко О., Матис М. (2005), Мовчан Л. Г. (2012), Першукова О. О. (2009, 2019), Тадєсва М. І., Павлович Ю. П. (2012), Ярова О. Б. (2014) та ін.

Ми ставимо за **мету** вивчити французький досвід організації та здійснення навчання іноземних мов у закладах освіти різного рівня задля можливого застосування позитивних практик іншомовної підготовки в українських освітніх реаліях, а за **завдання** – виявити й розкрити особливості, притаманні сучасному студіюванню іноземних мов.

Вивчення іноземних мов у закладах освіти Франції посідає пріоритетне місце в державній освітній політиці. Жива іноземна мова, зазвичай англійська, вивчається, починаючи з CE1, тобто з другого класу початкової школи. Загалом термін навчання в початкових школах становить 5 років (CP – le cours préparatoire, CE1 – le cours élémentaire première année, CE2 – le cours élémentaire deuxième année, CM1 – le cours moyen première année, CM2 – le cours moyen deuxième année). Іноземна мова вивчається як обов'язковий навчальний предмет поряд з математикою, рідною мовою, географією й іншими важливими предметами. Починаючи з 2010 навчального року, учні колегів і ліцеїв обов'язково опановують дві іноземні мови.

Згідно зі статистичними даними, що приводить “Євробарометр мов 54”, близько 47% європейців розмовляють лише рідною мовою. Серед тих, хто володіє іноземною мовою, 40% становить англійська і 20% – французька мова. Така статистика підтверджує той факт, що англійська мова домінує, посідає чільне місце як іноземна серед живих мов, виучуваних у французьких закладах освіти. Окрім Франції, вона вивчається як перша іноземна мова в таких країнах Європи, як Італія, Іспанія, Німеччина, Греція та Данія. Другою виучуваною іноземною мовою в цих країнах є французька (*Systeme éducatif français*, 2017).

На рівні початкових шкіл Франції англійську мову обирають для вивчення як першої (LV1) понад 90% учнів. Так само вони продовжують її вивчати в середній школі – колежах і ліцеях. Слід зазначити, що в 4-му класі коледжу розпочинається обов'язкове вивчення другої живої іноземної мови (LV2). Здебільшого учні обирають іспанську або німецьку мову. Проте в білінгвальних класах чи секціях, починаючи з 6-го класу, може викладатись третя іноземна мова (LV3). Значна кількість закладів освіти різного рівня, так само як і міст, мають партнерські (побратимські) зв'язки із закордонними колежами та ліцеями залежно від культурно-освітніх інтересів. Певні обміни між освітніми установами відбуваються, проте вони не мають гнучкого та системного характеру (*Systeme éducatif français*, 2017).

У 2013 році у старшій школі Франції, на рівні загальноосвітнього та технологічного ліцею, було запроваджено обов'язкове усне оцінювання практичних іншомовних навичок і вмін ліцеїстів.

Володіння певними компетентностями з іноземної мови на належному рівні об'єктивно надає справжні важливі переваги в суспільстві. Людина здатна і може не лише вільно спілкуватися з іноземцями за кордоном, але й упевнено орієнтуватися та значно швидше прогресувати в тому чи іншому професійному середовищі.

У доповіді CNESCO (Conseil national d'évaluation du système scolaire) зазначається, що Франція зробила певний прогрес у вивченні іноземних мов, проте ще залишається значна кількість невиконаних завдань у цій царині. Дані опитувань підтверджують, що близько 50% французів володіють іноземною мовою. Наталі Мон, президентка CNESCO, зазначає, що учні початкових шкіл і колегів значно прогресували в писемному мовленні протягом останніх 15-ти років та демонструють відносно задовільний рівень підготовки. Проте усне мовлення англійською мовою має бути значно кращим. Серед випускників початкової школи лише один із двох добре розуміє запитання та смисл простої фрази. Результати тестування випускників колегів продемонстрували, що 75% учнів не здатні висловлюватися англійською мовою

в цілому коректно, так само 73% – іспанською та 62% – німецькою. З іншого боку, опитування вчителів іноземних мов, проведене у 2016 році, засвідчило, що 80% з них не мали протягом останніх 5-ти років жодних стажувань чи підвищень кваліфікації, безпосередньо пов'язаних з іноземними мовами.

Проте Франція поступово скорочує відставання від інших європейських країн у вивченні іноземних мов. Так, у 2016 році було запроваджено вивчення першої іноземної на рівні СР – перший рік навчання у початковій школі. Викладання другої іноземної мови стало обов'язковим, починаючи з 5-го класу коледжу, тобто на рік раніше, ніж було до цього. З того часу Франція стала тією країною, де в закладах освіти на вивчення іноземних відводиться значна кількість аудиторного навчального часу. Водночас Шанталь Ман, представниця Генеральної інспекції національної освіти, зазначає, що потрібно припинити розповсюджувати інформацію про те, що школярі слабкі, не мають належної іншомовної підготовки і залишатимуться такими завжди. Необхідно зрозуміти світові тенденції розвитку і погодитися з тим фактом, що англійська мова посідає таке місце, яке стає майданчиком запровадження плюрилінгвізму. Таким чином, ідеться не лише про французьку, а й про загальноєвропейську культуру в цілому. Необхідно, щоб сучасна динаміка розвитку привела до конкретного плану дій освітянської спільноти: педагогів, учнів і батьків (Delouche, 2019).

У закладах дошкільної освіти – материнських школах – починають формувати у дітей перші іншомовні компетентності. У віці 3-х-5-ти років дитяче вухо найчутливіше до особливостей вимови, тобто до фонетичних тонкощів звучання тієї чи іншої мови. Саме в цьому віці формуються та закріплюються фонетичні навички вимовляти, артикулювати складні іншомовні звуки, дітям найлегше відтворювати нові звуки, які не існують у рідній мові. Протягом цього періоду закладаються культурні, лексичні, фонологічні початки, що стануть першим підґрунтям для подальшого вивчення іноземної мови.

В освітній програмі материнської школи зазначається необхідність студіювати іноземну мову в усіх її вимірах. Дошкільнята, починаючи з навчання в середній секції (СМ), відкривають для себе існування інших мов, що інколи значно відрізняються від тієї мови, якою вони розмовляють. Завдяки широкому використанню ігрових технологій, дошкільнята починають усвідомлювати той факт, що комунікація, спілкування зі своїми ровесниками та дорослими може здійснюватися засобом іншої мови, не французької, а наприклад регіональної чи мови іншої країни (*Les langues vivantes*, 2020).

Як ми вже зазначали, починаючи з середньої секції закладу дошкільної освіти, настає час першого ознайомлення дітей із сучасними іноземними мовами. Воно спрямоване, з одного боку, на знання про існування мовного розмаїття, а з другого, – на перше відчуття певної живої іноземної мови. Перше знайомство з нерідною мовою відбувається шляхом створення та використання різноманітних ситуацій, адаптованих до маленьких діток, з-поміж яких передусім ігри як ефективний засіб навчання; прослуховування дитячих пісень і віршів іноземною мовою також займає чільне місце з-поміж дошкільних методик навчання. Подібні методики та засоби навчання дають дошкільнятам змогу оперувати іншомовною лексикою, запам'ятовувати й осмислювати її, спостерігати за закономірностями та помічати характерні риси, притаманні різним мовам. Відчуття фонетичних особливостей кількох мов сприяє розвиткові усних мовленнєвих компетентностей, формування яких є головним завданням, метою навчання в дошкільних закладах освіти, що визначено у двох розділах освітньої програми для материнської школи “Використовувати мовлення в усіх його вимірах” і “Пізнавати світ” (*Programme d'enseignement*, 2020).

Виявлення дошкільнятами мовного розмаїття є першим етапом на шляху навчання сучасних іноземних мов, який продовжується на підготовчому курсі (перший рік навчання) початкової школи та протягом усього терміну навчання в школі. Відповідно до чинного законодавства

в галузі освіти Франції, всі учні початкових шкіл зобов'язані обрати для вивчення першу іноземну мову (LV1). Другий цикл початкової школи вважається початком відліку вивчення першої іноземної мови за вимогами рівня A1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (CECRL – Cadre européen commun de référence pour les langues) (*Cycle 2 Volet 1*, 2018). Упродовж навчання в цьому циклі закладаються основи для початкового розвитку багатомовної компетентності учнів. Усне мовлення має пріоритет, воно організовується навколо виконання простих завдань на аудіювання, репродукцію та продукцію. У цей час можуть також робитися перші кроки у навчанні писемного мовлення, оскільки мовленнєві ситуації до цього спонукають. Саме під час навчання в цьому циклі передусім розвиваються якості учнів (допитливість, вміння слухати, уважність, запам'ятовування, впевненість у собі тощо), вкрай необхідні для вивчення іноземних мов.

У другому циклі (2 cycle – le cycle des apprentissages fondamentaux) школярі мають оволодіти такими компетентностями: аудіювати, розуміти усне мовлення; продукувати тривале монологічне мовлення; вести діалогічне мовлення (впевнено комунікувати); відкривати певні культурні здобутки завдяки іноземній мові. У цьому циклі вивчення іноземної мови відбувається зазвичай у межах тематики, пов'язаної з особистістю учня, його оточенням (реальним і вигаданим). Таким чином, у програмах запропоновано три теми для навчання усного мовлення: дитина, клас, дитячий світ. Повсякденне оточення і придуманий світ дають змогу занурити школяра у різноманітні комунікативні ситуації, використовуючи його наявні знання. Викладання і навчання іноземних мов повинні занурювати учня в середовище, де він діятиме та думатиме, користуючись цією мовою. Робота над іноземною мовою і культурою є нерозривними складниками (*Programmes et horaires*, 2020).

У третьому циклі початкової школи (cycle 3 – le cycle de consolidation) навчання іноземної мови спрямоване на набуття компетентностей і знань, які сприятимуть більш упевненому й ефективному використанню вивчуваної іноземної мови. Комунікативні ситуації розгортаються з урахуванням віку, когнітивних здібностей та інтересів учнів, сприяють формуванню мовленнєвих навичок і знань, що дадуть змогу досягти рівня A1 в усіх видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні, письмі та медіації. Учні мають здобути такі компетентності: розуміти на слух сказане співрозмовником; вести розгорнуте монологічне мовлення; писати; реагувати і вести діалог; пізнавати іноземною мовою культурні цінності. Програмна тематика, що вивчалася у другому циклі, розширюється та збагачується навколо трьох вісей: людина та повсякденне життя; географічні, історичні та культурні здобутки країни вивчуваної мови; вигадане (Duverger, 2009).

У коледжі – 4 циклі (6-3 класи середньої школи) учні продовжують вивчати першу іноземну мову, обрану в початковій школі, та обирають для вивчення другу іноземну мову. Вони набувають знань з усного та писемного мовлення, компетентностей, які дають змогу його розуміти, висловлювати думку, комунікувати, передавати інформацію та творити. Найважливішими завданнями навчання іноземних мов у цьому циклі з урахуванням мовної конвергенції є вивчення культури та міжкультурних зв'язків у тісному поєднанні усіх видів мовленнєвої діяльності. На цьому етапі учні коледжів повинні оволодіти такими компетентностями: розуміти на слух, вести розлоге монологічне мовлення, писати, реагувати і вести діалог, відкривати для себе засобом іноземної мови культурні надбання. Навчання іноземних мов у коледжі здійснюється в межах 4-х великих тем і мовленнєвих ситуацій, пов'язаних з ними: мови і мовлення; школа і суспільство; подорож і міграція; зустріч з іншими культурами. Такі теми є спільними для вивчення першої та другої іноземних мов, з одного боку, щоб полегшити міжмовні та міжпредметні проєкти і завдання в рамках практичного міжпредметного навчання, а з другого боку, надати можливість працювати над розширенням культурних вимірів базових знань і компетентностей. Вивчення іноземних допомагає розширити й урізноманітнити здатності

розуміти та висловлюватися усно і письмово кількома мовами; переходити з одного світу комунікації до іншого; відкривати різні мовні засоби інтеркомунікації та розуміння; осмислювати існування та функціонування різних мов, їхнє внутрішнє багатство (різноманітність), їхні схожість і відмінності (*Les langues ét rangères au collège*, 2020).

У старшій середній школі – ліцеї (другий, перший і випускний класи) – вивчення іноземних мов консолідує лінгвістичні та комунікаційні компетентності ліцеїстів, водночас поглиблюючи їхні знання з географічного та культурного ареалів виучуваних мов. Зокрема спільні програми діють в усіх класах загальноосвітніх і технологічних ліцеїв. Вони спрямовані передусім на комунікативний підхід до вивчення іноземних мов. Ставиться за мету досягнення компетентностей, визначених у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Особлива увага акцентується на використанні цифрових технологій, які дають змогу ліцеїстам значно прогресувати в шкільному та позашкільному навчанні за підтримки вчителів.

Усі випускники коледжів, які вступають на навчання до ліцеїв, уже вивчали протягом певного часу дві іноземні мови. Вони повинні після четвертого циклу знати першу іноземну на рівні A2 з 5-ти видів мовленнєвої діяльності: слухати і розуміти (аудіювання), вести розгорнуте монологічне мовлення, реагувати і вести діалогічне мовлення, уміти читати та писати. Ліцеїсти зобов'язані досягти рівня B1 з іноземної мови A – LVA (перша IM) з декількох із перелічених видів мовленнєвої діяльності. З другої іноземної мови – LVB учні повинні досягти рівня A2 так само як мінімум із двох видів мовленнєвої діяльності (*Les nouveaux programmes du lycée*, 2019).

Програмні вимоги передбачають, що випускник ліцею має володіти першою іноземною мовою (LVA) на рівні B2, а другою (LVB) і третьою (LVC) іноземними мовами на рівні B1. Як і в коледжі, в ліцеї значну увагу приділяють вивченню двох складників: лексики та граматики в їх поєднанні у відповідних текстах для усного та писемного мовлення. Однак на ліцейному рівні доросліший інтелектуальний розвиток учнів дає змогу розвивати осмислений, виважений системний підхід до різних мовних аспектів, тобто до фонології, граматики, лексики та орфографії. Практичні заняття з іноземної мови допомагають ліцеїстам оволодівати новою та вдосконалювати (поглиблювати) вжиток набутої описової, пояснювальної, розповідної й аргументної лексики. Зміст одних фрагментів текстів, їхнє лексичне наповнення повинні бути спрямовані на їх ширше використання в наступних текстах. Оволодіння лексикою не полягає у вивченні окремих слів поза контекстом. Вокабуляр слід засвоювати у певних ситуаціях, виконуючи комунікативну функцію, що дає змогу зрозуміти, в який спосіб слова пов'язані синтаксично в усному та писемному мовленні. Володіння лексикою полягає в здатності мовця швидко й точно вибирати зі свого лексичного запасу для вжитку адекватні лексичні одиниці, вирази для висловлювання.

В оволодінні мовою знання граматики є засобом, який дає змогу покращувати й ускладнювати практичні мовленнєві навички, збагачувати й урізноманітнювати судження, розмірковування, роздуми, оцінки тощо. Саме завдяки прогресові розуміння механізмів мови і мовлення учень стає автономнішим. У текстах, виучуваних на заняттях з практики та писемного мовлення, ліцеїст відкриває і пізнає правила вживання іноземної мови, ідентифікує синтаксис і морфологію тексту, внаслідок засвоюючи їх. Глибокі граматичні знання надають смислового навантаження та когерентності зробленим висловлюванням.

Учень ліцею, здатний мобілізувати свої знання з французької мови і з виучуваних іноземних мов, зрештою знаходить спільне і відмінне в цих мовах. А усвідомлене порівняння виучуваних мов, мовних систем сприяє плюрилінгвальному підходові до навчання.

Фонологічний аспект іноземної мови стосується не лише засвоєння наголосу, як це видається на перший погляд простому користувачу, а й інших елементів і фонетичних явищ, з-поміж

яких артикуляція (включаючи вимову звуків і фонем), просодія (включаючи інтонацію, ритм, тонічний наголос, фразеологічний наголос, темп, поділ) і розбірливість (доступність смислу сказаного слухачеві).

У навчанні писемного мовлення увагу звертають передусім на такі два складники: 1) навчання орфографії і письма мовою з іноалфавітною системою написання, 2) розвиток нових форм письмової комунікації, особливо інтерактивної (електронні повідомлення, діалоги у прямому спілкуванні, соціальні мережі, блоги тощо).

З-поміж іноземних мов, пропонує на вибір у закладах освіти Франції, перше місце з великою перевагою належить англійській мові. Її обирають вивчати як першу іноземну понад 90% учнів, ліцеїстів і студентів.

У закладах вищої освіти Франції іноземні мови вивчаються диференційовано, залежно від галузі знань, напряму професійної підготовки, спеціальності чи спеціалізації. Загалом французька система вищої освіти складається з трьох ступенів: ліценціат – мастр – докторат (LMD – licence – master – doctorat). Для того щоб навчати іноземної мови в материнських і початкових школах, колежах і ліцеях, необхідно мати вищу освіту бакалавр +5 (bac +5), тобто закінчити університет чи вищу педагогічну школу, одержати ступінь мастр з відповідної іноземної мови та обов'язково успішно пройти конкурс на право викладати в середній ланці освіти – CAPES (certificat d'aptitude au professorat de l'enseignement du second degré) (Mignaton, 2020).

Ліцензія з іноземної мови – це диплом про вищу освіту (bac+3), який засвідчує підготовку, що відповідає 180 кредитам ECTS. Такий диплом можна підготувати у більшості французьких університетів. Вступити на навчання мають право випускники ліцеїв, які отримали диплом бакалавра за відповідним напрямом підготовки. Вступники повинні мати дуже хороший рівень підготовки з іноземної мови.

Студенти ліценціату продовжують вивчати всі аспекти іноземної мови, вони мають навчитися в усній і в письмовій формах аналізувати іншомовні тексти будь-якої складності, вільно розмовляти іноземною мовою та розуміти її. В університетських освітніх програмах ставиться за мету підготувати висококваліфікованого фахівця з мови і водночас глибокого знавця культури країни виучуваної мови, тому обов'язково викладається історія та країнознавство відповідних країн. Це надає можливість студентам вивчати мову іноземної держави під іншим кутом, із використанням географічних, історичних, культурних й інших особливостей.

Трирічний термін навчання в ліценціаті вважається достатнім не лише для отримання спеціальної підготовки. Студентам надається можливість удосконалювати свій професійний проект, а саме набувати компетентностей з близьких спеціалізацій, таких як сучасна література, історія чи право. Подвійна ліцензія дає студентам змогу здобути знання з різних галузей, що значно збільшує їхню конкурентоспроможність працевлаштування на ринку праці. Поглиблення спеціалізації відбувається зазвичай на другому та третьому курсах.

Студенти університетів, які вивчають іноземні мови, мають широкі можливості поїхати на навчання або стажування за кордон за програмою Еразмус. Перебування за кордоном, у країні виучуваної мови, занурення у мовне середовище ідеально підходять для лінгвістичної підготовки, успішного завершення навчання та отримання ліцензії з іноземної мови.

Освітньою програмою ліценціату з іноземної мови, зазвичай, передбачається вивчення таких навчальних дисциплін: граматики іноземної мови; країнознавство; література країни виучуваної мови; практика усного мовлення; скорочення (аналіз) тексту; друга іноземна мова, інформатика; фонетика; французька мова; іноземна мова за професійним спрямуванням; аналіз кінематографії; переклад тощо (*Le guide complet de la licence*, 2020). Протягом другого й третього років навчання студенти можуть проходити виробничу практику на підприємствах чи в установах. У такий спосіб вони здобувають перший професійний досвід, який у подальшому значно сприятиме їхньому працевлаштуванню. Проте не в усіх французьких університетах програмами передбачене виробниче стажування.

Ліценціат з іноземної мови має за мету протягом 3-х років підготувати молодого спеціаліста – філолога, який може працевлаштуватися за фахом. Проте випускники ліценціату здебільшого продовжують навчання в магістратурі. Ліцензія звичайно відкриває доступ до багатьох професій, зокрема у сфері освіти та перекладу. Проте певні професії вимагають додаткової підготовки. Наприклад, учительська робота вимагає додаткового проходження серйозного професійного конкурсу. З-поміж секторів, на які можуть орієнтуватися дипломовані випускники ліценціату з іноземної мови, є такі: видавництво, комунікація, освіта, міжнародна торгівля, культура, переклад тощо. Однак, як уже зазначалось, переважна більшість випускників ліценціату вступає на навчання до магістратури за відповідною спеціальністю в галузі лінгвістики, перекладу, журналістики тощо.

Мастёр з іноземної мови – це університетський диплом рівня баc+5. На цей рівень навчання можуть вступати випускники ліценціату (баc+3), які мають хорошу іншомовну підготовку та вирішили продовжити здобувати освіту наступного рівня (*Dé couvrez le master*, 2020). Дипломи мастёр з іноземних мов можуть мати різну спеціалізацію, яку визначають університети. Наприклад, в університеті Кан Нормандія (Universitè Caen Normandie) діє два напрями підготовки магістрів: мастёр з іноземних мов, літератури цивілізацій (LLCER – master langues, littèratures et civilisations ètrangères et régionales) і мастёр із прикладних іноземних мов (LEA – master langues et rangères appliquées) (*Master LLCER*, 2020).

Мастёр LLCER має такі спеціалізації: Культурознавчі студії – література і країнознавство (Etudes culturelles – Littèrature et Civilisation), Спеціалізований переклад, технічне редагування, локалізація (Traduction spècialisèe, rédaction tèchnique, localisation), Багатомовна лінгвістика (Linguistique multilingues), Спеціалізований переклад (Traduction spècialisèe).

Мастёр LEA пропонує навчання з трьох спеціалізацій: Експерт європейських проєктів розвитку територій (EPE – Expert en projets europèens), Сталий розвиток – стратегії партнерства та комунікації (DDSC – Dèveloppement durable – stratègie de concertation et de communication), Міжнародний бізнес (IEI – implantation des entreprises à l'international) (*Master LLCER*, 2020).

На спеціальності Лінгвістика в університетах Франції забезпечують оригінальну підготовку, що пов'язана з поглибленим вивченням іноземної мови, лінгвістичних систем різних мов, теоретичною підготовкою з основних напрямів лінгвістики: синтаксис, семантика, прагматика тощо шляхом тісної співпраці зі спеціальністю Мастёр науки про мову.

У більшості французьких університетів у магістратурі вивчаються такі навчальні курси: вступ до лінгвістичних теорій, семантика, синтаксис, прагматика, синтаксис і семантика європейських мов, структура мови – звуки і фрази, розвиток (зміни) мови в часі та просторі, практика усного й писемного мовлення, документальна методологія, цифрова методологія, методологія лінгвістичних учень, участь у семінарах CRISCO (Centre des recherches interlangues sur la signification en contexte – Науково-дослідницький центр міжмовних досліджень значення в контексті) (*Master LLCER*, 2020).

Термін навчання в магістратурі становить 2 роки (4 семестри). Після успішного його завершення та захисту наукової роботи здобувачі ступеня мастёр отримують відповідний диплом. Вони мають академічні права продовжити навчання в докторантурі, оскільки окрім набутих практичних і теоретичних знань з іноземних мов оволоділи компетентностями: здійснювати наукові розвідки; виконувати наукову роботу, використовуючи вміння аналізу, синтезу, побудови, презентації, пояснення, тлумачення та редагування в рамках гіпотетично-дедуктивного підходу та застосовуючи теорію подібності. Фахівці з дипломом мастёр здатні використовувати інформаційні засоби наукової розвідки, аналіз складників і оброблення даних з використанням останніх досягнень цифрових технологій.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, французька держава протягом останніх десятиліть приділяє значну увагу вивченню іноземних мов у закладах освіти всіх

рівнів, про що свідчать запроваджені реформами оновлення й удосконалення іншомовної підготовки, розробка нових стратегій та освітніх програм для материнських, початкових і середніх шкіл; навчання іноземних мов має системний характер з дотриманням принципу наступності; викладання та навчання іноземних мов, оцінювання іншомовних компетентностей здобувачів освіти здійснюється з урахуванням вимог Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (CECRL – Cadre européen commun de référence pour les langues); обов'язкове вивчення двох іноземних мов у колежах і ліцеях є програмною вимогою для всіх учнів; з-поміж іноземних мов, які обирають для вивчення у французьких закладах освіти, з великим відривом домінує англійська мова; вчителі та викладачі початкових і середніх шкіл повинні мати ступінь мастр з іноземної мови, а також успішно пройти конкурс на право викладати в середній ланці освіти – CAPES (le certificate d'aptitude au professorat de l'enseignement du second degré). Корисними для організації та здійснення іншомовної підготовки у вітчизняних закладах освіти можуть бути положення про раннє вивчення іноземних мов, обов'язкове викладання двох іноземних мов у середній школі, а також зміст іншомовної професійної підготовки в закладах вищої освіти, які достатньо успішно реалізуються у французькій системі освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Лашихіна, В. П. (2009). *Розвиток системи підготовки педагогічних кадрів у Франції (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.)* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.
- Мисечко, О., Магис, М. (2005). Раннє вивчення іноземної мови у вітчизняній і зарубіжній шкільній практиці : Історія, досвід, “вічні” проблеми. *Іноземні мови в навчальних закладах*, 4, 95-1.
- Мовчан, Л. Г. (2012). *Розвиток шкільної іноземної освіти в Королівстві Швеція* (Автореферат кандидатської дисертації). Національна академія педагогічних наук України. Інститут педагогіки, Київ, Україна.
- Папіжук, В. О. (2011). *Реформування змісту загальної середньої освіти у Франції* (Автореферат кандидатської дисертації). Житомирський державний університет ім. І. Франка, Житомир, Україна.
- Першукова, О. О. (2015). *Розвиток багатомовної освіти школярів у країнах Західної Європи*. Київ: ТОВ “СІК ГРУП Україна”.
- Першукова, О. О. (2002). *Розвиток соціокультурного компонента змісту навчання іноземної мови в європейській шкільній освіті* (Автореферат кандидатської дисертації). Інститут педагогіки АПН України, Київ, Україна .
- Сисоєва, С.О., Кристопчук, Т. Є. (2012). *Освітні системи країн Європейського союзу: загальна характеристика*. Рівне : ТзОВ фірма “Овід”.
- Смужаниця, Д. І. (2013). Система вищої освіти Франції: історичний досвід та сучасний стан. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: педагогіка, соціальна робота*, 29, 211-213.
- Тадеева, М. І. (2011). *Сучасні тенденції розвитку шкільної іноземної освіти в країнах-членах Ради Європи (порівняльний аналіз)*(Автореферат докторської дисертації). Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля. Луганськ, Україна.
- Тадеева, М.І., Павлович, Ю.П. (2017). Використання досвіду реформування змісту ранньої іншомовної освіти в країнах вишеградської четвірки в шкільній іншомовній освіті України. *Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*, 16 (59), 276-279.
- Хміль, О. (2019). Особливості системи вищої освіти у Франції. *Молодь і ринок*, 9 (68), 95-99.
- Юхименко, Н. Ф. (2012). Сучасна французька система освіти: демократизація та інтернаціоналізація. *Філософія науки: традиції та інновації*, 2 (6), 222-228.

- Ярова, О. Б. (2014). Здобутки і виклики в іншомовній освіті молодших школярів у країнах Євросоюзу. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія*, 42(1), 242-257.
- Système éducatif français : L'apprentissage des langues. (2017, June 13). Retrieved May 26, 2020, from <https://vraiesecolesdelangues.com/blog/actualites/place-langues-systeme-educatif-france/>
- Delouche, C. (2019, April 11). Les Français toujours en retard dans l'apprentissage des langues vivantes. Retrieved May 26, 2020, from https://www.liberation.fr/france/2019/04/11/les-francais-toujours-en-retard-dans-l-apprentissage-des-langues-vivantes_1720527
- Les langues vivantes étrangères et régionales. (n.d.). Retrieved May 26, 2020, from <https://www.education.gouv.fr/les-langues-vivantes-etrangees-et-regionales-11249>
- Programmes et horaires à l'école élémentaire. (n.d.). Retrieved May 26, 2020, from <https://www.education.gouv.fr/programmes-et-horaires-l-ecole-elementaire-9011>
- Duverger, & Jean. (2009, June 03). École élémentaire et enseignement des langues. Retrieved May 26, 2020, from <https://journals.openedition.org/trema/259>
- Les langues étrangères au collège. (n.d.). Retrieved May 26, 2020, from <http://www.onisep.fr/Choisir-mes-etudes/College/Classes-ducollege/Etudier-les-langues-au-college/Les-langues-etrangees-au-college>
- Master LLCER parcours linguistique multilingue. Guide des études 2019-2020.(n.d.). Retrieved from <file:///c:/users/hacker/downloads/guide%20p%20linguistique%20multilingue%202019-2020.pdf>
- Programme d'enseignement de l'école maternelle. (n.d.). Retrieved May 26, 2020, from <https://www.education.gouv.fr/bo/15/Special2/MENE1504759A>.
- Mignaton, J. (n.d.). Master MEEF 2nd degree par cours Anglais (CAPES). Retrieved May 26, 2020, from <https://www.u-pec.fr/fr/formation/master-meef-2nd-degre-parcours-anglais-capes>
- Découvrez le master langues étrangères! (n.d.). Retrieved May 26, 2020, from https://diplomeo.com/master-langues_etrangees
- Le guide complet des masters en anglais. (n.d.). Retrieved May 26, 2020, from <https://diplomeo.com/master-anglais>
- Le guide complet de la licence en anglais. (n.d.). Retrieved May 27, 2020, from <https://diplomeo.com/licence-anglais>
- Les nouveaux programmes du lycée général et technologique à la rentrée 2019. (n.d.). Retrieved May 26, 2020, from <https://www.education.gouv.fr/les-nouveaux-programmes-du-lycee-general-et-technologique-la-rentree-2019-9812>
- Cycle 2 Volet 1 : les spécificités du cycle des apprentissages fondamentaux 2018. (n.d.). Retrieved from https://www.education.gouv.fr/sites/default/files/imported_files/document/ens1169_annexe1_985622.pdf

REFERENCES

- Lashykhina, V. P. (2009). Rozvytok systemy pidgotovky pedagogichnyh kadrov u Francii' (druga polovyna HH – pochatok HHI st.) (Kandydats'ka dysertacija). Kyi'vs'kyj nacional'nyj lingvistychnyj universytet, Kyi'v, Ukraï'na.
- Mysechko, O., Matys, M. (2005). Rannje vyvchennja inozemnoi' movy u vitchyznjanij i zarubizhnij shkil'nij praktyci : Istorija, dosvid, "vichni" problemy. Inozemni movy v navchal'nyh zakladah : Naukovo-metodychnyj zhurnal. N4,95-1.
- Movchan, L. G. (2012). Rozvytok shkil'noi' inshomovnoi' osvity v Korolivstvi Shvecija (Avtoreferat kandydats'koi' dysertacii'). Nacional'na akademija pedagogichnyh nauk Ukraï'ny. Instytut pedagogiky, Kyi'v, Ukraï'na.
- Papizhuk, V. O. (2011). Reformuvannja zmistu zagal'noi' seredn'oi' osvity u Francii' (Avtoreferat kandydats'koi' dysertacii'). Zhytomyr's'kyj derzhavnyj universytet im. I. Franka, Zhytomyr, Ukraï'na.

- Pershukova, O. O. (2015). Rozvytok bagatomovnoi' osvity shkoljariv u krai'nah Zahidnoi' Jevropy. Kyi'v: TOV "SIK GRUP UKRAI'NA".
- Pershukova, O. O. (2002). Rozvytok sociokul'turnogo komponenta zmistu navchannja inozemnoi' movy v jevropejs'kij shkil'nij osviti (Avtoreferat kandydats'koi' dysertacii'). Instytut pedagogiky APN Ukrai'ny, Kyi'v, Ukrai'na .
- Sysojeva, S.O., Krystopchuk, T. Je. (2012). Osvitni systemy krai'n jevropejs'kogo sojuzu: zagal'na harakterystyka. Rivne : TzOV firma "Ovid".
- Smuzhanycja, D. I. (2013). Systema vyshhoi' osvity Francii': istorychnyj dosvid ta suchasnyj stan. Naukovyj visnyk Uzhgorods'kogo nacional'nogo universytetu. Serija: pedagogika, social'na robota, 29, 211-213.
- Tadejeva, M. I. (2011). Suchasni tendencii' rozvytku shkil'noi' inshomovnoi' osvity v krai'nah-chlenah Rady Jevropy (porivnjal'nyj analiz)(Avtoreferat doktors'koi' dysertacii'). Shidnoukrai'ns'kyj nacional'nyj universytet im. V. Dalja. Lugans'k, Ukrai'na.
- Tadejeva, M.I., Pavlovych, Ju.P. (2017). Vykorystannja dosvidu reformuvannja zmistu rann'oi' inshomovnoi' osvity v krai'nah vyshegrads'koi' chetvirky v shkil'nij inshomovnij osviti Ukrai'ny. Naukovi zapysky Rivnens'kogo derzhavnogo gumanitarnogo universytetu, 16 (59), 276-279.
- Hmil', O. (2019). Osoblyvosti systemy vyshhoi' osvity u Francii'. Molod' i rynek, 9 (68), 95-99.
- Juhymenko, N. F. (2012). Suchasna francuz'ka systema osvity: demokratyzacija ta internacionalizacija. Filosofija nauky: tradycii' ta innovacii', 2 (6), 222-228.
- Jarova, O. B. (2014). Zdobutky i vyklyky v inshomovnij osviti molodshyh shkoljariv u krai'nah Jevrosojuzu. Problemy suchasnoi' pedagogichnoi' osvity. Serija: Pedagogika i psihologija, 42(1), 242-257.
- Système éducatif français : L'apprentissage des langues. (2017, June 13). Retrieved May 26, 2020, from <https://vraiesecolesdelangues.com/blog/actualites/place-langues-systeme-educatif-france/>
- Delouche, C. (2019, April 11). Les Français toujours en retard dans l'apprentissage des langues vivantes. Retrieved May 26, 2020, from https://www.liberation.fr/france/2019/04/11/les-francais-toujours-en-retard-dans-l-apprentissage-des-langues-vivantes_1720527
- Les langues vivantes étrangères et régionales. (n.d.). Retrieved May 26, 2020, from <https://www.education.gouv.fr/les-langues-vivantes-etrangeres-et-regionales-11249>
- Programmes et horaires à l'école élémentaire. (n.d.). Retrieved May 26, 2020, from <https://www.education.gouv.fr/programmes-et-horaires-l-ecole-elementaire-9011>
- Duverger, & Jean. (2009, June 03). École élémentaire et enseignement des langues. Retrieved May 26, 2020, from <https://journals.openedition.org/trema/259>
- Les langues étrangères au collège. (n.d.). Retrieved May 26, 2020, from <http://www.onisep.fr/Choisir-mes-etudes/College/Classes-ducollege/Etudier-les-langues-au-college/Les-langues-etrangeres-au-college>
- Master LLCER parcours linguistique multilingue. Guide des etudes 2019-2020.(n.d.). Retrieved from <file:///c:/users/hacker/downloads/guide%20p%20linguistique%20multilingue%202019-2020.pdf>
- Programmed'enseignementdel'écolematernelle. (n.d.). Retrieved May 26, 2020, from <https://www.education.gouv.fr/bo/15/Special2/MENE1504759A>.
- Mignaton, J. (n.d.). Master MEEF 2nd degree par cours Anglais (CAPES). Retrieved May 26, 2020, from <https://www.u-pec.fr/fr/formation/master-meef-2nd-degre-parcours-anglais-capes>
- Découvrez le master langues étrangères! (n.d.). Retrieved May 26, 2020, from https://diplomeo.com/master-langues_etrangeres
- Le guide complet des masters en anglais. (n.d.). Retrieved May 26, 2020, from <https://diplomeo.com/master-anglais>
- Le guide complet de la licence en anglais. (n.d.). Retrieved May 27, 2020, from <https://diplomeo.com/licence-anglais>

Les nouveaux programmes du lycée général et technologique à la rentrée 2019. (n.d.). Retrieved May 26, 2020, from <https://www.education.gouv.fr/les-nouveaux-programmes-du-lycee-general-et-technologique-la-rentree-2019-9812>

Cycle 2 Volet 1 : les spécificités du cycle des apprentissages fondamentaux 2018. (n.d.). Retrieved from https://www.education.gouv.fr/sites/default/files/imported_files/document/ensel169_annexe1_985622.pdf